

مقاله پژوهشی: بررسی تأثیر جنگ روانی بر اضطراب و ناکامی

دکتر محسن رستمی (نویسنده مسئول)^۱ - دکتر امیرسام کیانی مقدم - دکتر عباس مسجدی آرنی^۲ - دکتر علی جهانشاهی^۳ - دکتر مریم بختیاری^۴

20.1001.1.17351723.1401.20.80.2.4

تاریخ دریافت: ۱۴۰۱/۰۱/۲۰

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۱/۰۷/۲۵

چکیده

امروزه جنگ روانی به ابزاری پرکاربرد در جهت تغییر دادن فرهنگ، باورها و ارزش‌های یک ملت و جامعه تبدیل شده که هر گونه غفلت از آن خسارات جبران ناپذیری بر پیکره ملت‌ها وارد خواهد کرد. بنابراین هدف از این پژوهش بررسی تأثیر جنگ روانی بر اضطراب و ناکامی جامعه تهران بود. تحقیق حاضر از نوع توصیفی، تحلیلی و داده‌ها با استفاده از رگرسیون چند متغیره تحلیل شدند. جامعه آماری پژوهش از میان مردم عادی کلان شهر تهران بود. بدین ترتیب که تعداد ۱۰۰۰ آزمودنی از ۵ منطقه‌ی تهران و به روش نمونه‌گیری در دسترس انتخاب و پرسشنامه‌ها در اختیارشان گذاشته شد. ابزارهای پژوهش، پرسشنامه اضطراب بک (BAI) و مقیاس احساس ناکامی گیلبرت بود که دارای دو بعد ناکامی درونی و بیرونی است و برای بررسی تأثیر جنگ روانی از پرسشنامه محقق ساخته جنگ رسانه‌ای که دارای دو بعد شایع‌پردازی و تحریف واقعیت است استفاده گردید.

نتایج پژوهش نشان داد که بعد شایع‌پردازی پیش‌بینی کننده خوبی برای متغیرهای اضطراب، ناکامی درونی و بیرونی است و دارای یک رابطه مثبت معنادار با آنها است در حالی که بعد تحریف واقعیت هیچ‌گونه ارتباط معناداری با متغیرهای اضطراب، ناکامی درونی و بیرونی ندارد و پیش‌بینی کننده خوبی در رابطه با این موضوعات نیست. نتیجه‌گیری: براساس نتایج بدست آمده جنگ روانی می‌تواند بر روی اضطراب و هر یک از ابعاد ناکامی مردم عادی تأثیرگذار باشد و وجود این امر نشانه توجه بیش از پیش سیاستگذاران در این زمینه است.

کلید واژه‌ها: اضطراب، ناکامی، جنگ روانی، جنگ رسانه‌ای، تهران

^۱. استادیار و عضو هیئت علمی دانشگاه عالی دفاع ملی

^۲. استادیار دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی تهران

^۳. دانشیار دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی تهران

^۴. استادیار و عضو هیات علمی دافوس آجا

^۵. استاد دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی

مقدمه

فناوری‌ها و تکنیک‌های دفاعی همسو با جنگ‌ها، در طول تاریخ به طور همزمان با رشد تکنولوژی توسعه یافته است. استفاده از تکنیک‌ها، ابزارها و روش‌های جدید، به عنوان یک هدف و تلاش بی‌انتهای برای شکست دادن دشمن است؛ اما از سوی دیگر، هر نوآوری با درس‌های آموخته شده از جنگ‌ها یا درگیری‌های قبلی، به بلوغ دست می‌یابد. امروزه ما با جنگ‌های نسل ششم مواجه هستیم که می‌توان از جنگ الکترونیک، اطلاعات، نرم، سایبری و روانی نام برد؛ جنگ روانی از دیرباز وجود داشته و با تعابیر مختلفی مانند جنگ سرد، جنگ دیپلماسی، جنگ روانی و اخیراً هم عملیات روانی خوانده می‌شود (حبی، آزاد مرزآبادی و نوری ۱۳۸۹).

اضطراب به منزله بخشی از زندگی هر انسان، در همه افراد به حدی اعتدال آمیز وجود دارد و این حد، به عنوان پاسخی سازش یافته تلقی می‌شود، اما تا جایی که به اضطراب مرضی تبدیل نشود (لیب و همکاران، ۲۰۰۱). اختلالات اضطرابی از شایعترین اختلالات روانپزشکی در ایالات متحده و بسیاری از جمعیت‌های دیگری است که مورد مطالعه قرار گرفته‌اند (انجمن روانشناسی آمریکا، ۲۰۱۲). افزون بر این مطالعات همواره حاکی از آن بوده‌اند که این اختلالات مشکلات و عوارض زیادی را سبب می‌شوند، مقادیر بالایی از خدمات مراقبت‌های بهداشتی را صرف خود می‌کنند و اختلالات زیادی در کارکرد افراد به وجود می‌آورند. مطالعات جدید نیز نشان داده‌اند که اختلالات اضطرابی مزمن می‌تواند میزان مرگ و میر مرتبط با عوارض بیماری فشار خون اولیه را افزایش دهند. بنابراین روانپزشکان و سایر متخصصان باید بتوانند اختلالات اضطرابی را به سرعت و دقت تشخیص داده و درمان آن را شروع کنند (کلارک و بک، ۲۰۱۴).

در شرایط محیطی که به نیازهای روان شناختی اهمیت داده می‌شود و این نیازها مورد توجه قرار می‌گیرند، احساس ارضای نیازها تجربه می‌شود و در شرایط

محیطی که این نیازها مورد توجه قرار نمی‌گیرند و افراد از ارضای نیازهای روان شناختی محروم می‌شوند، احساس عدم ارضای نیازها تجربه می‌شود. در حالی که، در شرایط محیطی که این نیازها تهدید می‌شوند، تجربه ناکامی رخ می‌دهد. محیط‌های اجتماعی که از ارضای نیازهای بنیادین حمایت می‌کنند، رشد یکپارچه، سلامت و شادکامی افراد را تقویت می‌کنند. در مقابل، محیط‌هایی که افراد را از ارضای نیازهای روان شناختی محروم می‌سازند به فرایند رشد یکپارچه خلل وارد می‌کنند و مهم‌تر از آن، محیط‌های اجتماعی که به‌طور فعالانه و به‌طور مداوم این نیازها را ناکام می‌گذارند، فرایند رشد یکپارچه را تضعیف و آسیب‌های روانی و عملکردی ایجاد می‌نمایند (چن و همکاران، ۲۰۱۵).

۱. کلیات

۱-۱. بیان مسأله:

جنگ روانی یک جنگ بدون خشونت بوده و از آن زمان برای دستیابی به اهداف نظامی استفاده می‌شود. در جنگ روانی ابعاد روانشناختی به اندازه ابعاد فیزیکی بسیار مهم است و در این دوره از جنگ مدرن، عملیات روانی حتی بیشتر مورد توجه قرار می‌گیرد، در حالی که در مبارزه با تهدید تروریسم بعد روانشناختی اهمیت زیادی پیدا می‌کند چرا که آنها از خشونت به عنوان یک سلاح روانشناختی استفاده می‌کنند تا مردم را به وحشت بیندازند و از این لحاظ نیز آنها جنگ روانی می‌کنند (سامین رشی، ۲۰۱۹).

مهمترین مسأله در جنگ روانی اثرات رسانه‌ای آن است، چرا که اثرات رسانه‌ای آن در هر جنبه از زندگی روزمره ما در دو سطح خصوصی و دولتی ادغام شده است و به عنوان یک منبع استراتژیک به آن نگاه می‌شود، به همین دلیل ایجاد زیرساخت‌های خبری و ارتباطی ملی، یکی از موارد ضروری و جز اهداف استراتژیک برای هر ملتی محسوب می‌شود (عاصف، ۱۳۸۴).

در بحث جنگ روانی پنتاگون فضای مجازی را به عنوان مهمترین حوزه جنگ اعلام کرد، اما به نظر نمی‌رسد که تعریف واضح و روشنی برای این موضوع

وجود داشته باشد چرا که در آموزه‌های نظامی ممکن است مفهوم فضا برای برخی مشکل ساز باشد، زیرا همه آنها به گونه یکسان قابل مقایسه نیستند. قلمروهای متداول هوا، زمین و دریا به گونه طبیعی و دارای ماهیتی فیزیکی تر از حوزه سایبری هستند و گرچه ممکن است فضا نیز فیزیکی باشد، اما تاکنون مقرر شده است که برای تأثیرات مجازی مانند ارتباطات بسیار مفیدتر باشد (لامبرت، ۲۰۰۵).

جنگ روانی بر مبنای بسترهای موجود در جامعه مدافع، طرح‌ریزی و اجرا می‌گردد. در این حوزه بیشتر ضعف‌های عقیدتی، نژادی و طبقاتی موجود در جامعه، ضعف‌ها و اختلافات سیاسی و فکری جامعه، ضعف‌های اجرایی و عدم رسیدگی به نیازهای اولیه مردم، بیکاری، مشکلات روانی مردم که برخاسته از فشارها و استرس‌های گوناگون مانند عدم امنیت شغلی و... است، مدنظر می‌باشد. (فیضی و همکاران، ۱۳۹۴).

همچنین جنگ روانی به داده‌پردازی‌های انفجاری؛ که در واقع با ارائه سریع و فراوان اطلاعات هدایت شده به مخاطب، فرصت تفکر و تعقل را از وی سلب می‌کند اطلاق می‌شود. در این بین برخی اهداف، بیش از همه مورد توجه است که می‌توان به ۱- تغییر رفتار مخاطبان ۲- تخریب ۳- متقاعد سازی ۴- برجسته سازی و ۵- شکاف اطلاعات اشاره کرد که در زیر توضیحات مختصری درباره هر کدام از آنها ارائه می‌شود.

۱- **تغییر رفتار مخاطبان:** اساس این روش بر طرح‌ریزی جهت ایجاد و افزایش رفتارهای مطلوب و مورد پسند مهاجم در بین مخاطبین مورد تهاجم و کاهش و حذف رفتارهای نامطلوب مخاطب مورد استفاده قرار می‌گیرد.

۲- **تخریب:** این شیوه با هدف حمله به باورهای گروه هدف مورد استفاده قرار می‌گیرد.

۳- **متقاعدسازی:** این روش روی احساسات، عواطف و هیجانات گروه‌های

مخاطب دست نهاده و به اجرای اهداف خود نائل می‌گردد.

۴- **برجسته سازی:** اساس اتخاذ این شیوه بر مبنای گرایش به بزرگ‌نمایی

امور مهم مورد نظر مخاطب بنا نهاده شده است

۵- **شکاف اطلاعات:** مبنای این شیوه استفاده از شکاف موجود و تفاوت

های دستیابی طبقات مختلف جامعه به اطلاعات است (مک کنزی، ۲۰۰۲).

جنگ روانی شیوه مؤثری است برای بهره‌برداری از نقاط ضعف روانی افراد جهت تغییر عقاید، احساسات، گرایش‌ها، تفکرات و توانایی گروه‌های مورد هدف (نیروهای خودی، بی‌طرف، پشتیبان) که به تغییر شخصیت و رفتار آنها می‌انجامد و در نهایت آنها را به ایجاد، نگهداری، تقویت و تداوم پشتیبانی آنان از اهداف و اقدامات خود هدایت می‌کنند (کندل، ۲۰۰۰).

یکی از مولفه های جنگ روانی، تبلیغات است. تبلیغات نقش اساسی در جنگ روانی بازی می‌کند که هدف آن استثمار فکری افراد در حوزه‌های سیاسی، اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و نظامی است که منجر به تغییر نگرش و باورها و در نهایت شخصیت و رفتار آنها می‌شود. در موارد زیادی پیروزی یا شکست در جنگ روانی، پس از گذشت ماه‌ها و سال‌ها از اجرای آن معلوم می‌گردد، در عین حال پیروزی در این جنگ می‌تواند قاطع باشد هر چند برآورد کمی آن دشوار است. همان‌گونه که شکست در آن ممکن است کشنده هر چند غیرملموس باشد ولی امکان درک و آگاهی بر این امر وجود دارد (واتکینز، ۲۰۰۱).

شاخص‌ها، متغیرهایی هستند که در اندازه‌گیری میزان تغییرات به صورت مستقیم یا غیرمستقیم به کار برده می‌شوند (بهزادفر و همکاران، ۲۰۱۵)، شاخص‌ها، متغیرهایی هستند که بیانگر و نشان‌دهنده شرایط موجود می‌باشند و بنابراین می‌توانند برای اندازه‌گیری تغییرات مورد استفاده قرار گیرند (روزگرن، ۲۰۰۰). مفهوم سلامت روانی نیز از نظر WHO شامل ۱- خوب بودن ذهنی

۲- ادراک خودکارآمدی ۳- استقلال و خودمختاری ۴- کفایت و شایستگی ۵- وابستگی میان نسلی و ۶- شکوفایی توانمندی های بالقوه فکری و هیجانی است (سادوک، سادوک و رالز، ۲۰۰۹).

جنگ روانی منجر به ایجاد ناامیدی، ناکامی و ایجاد و بروز احساسات، فشارها و استرس ها، انزوا طلبی و بی علاقه‌گی به امور عمومی، اضطراب، افسردگی، خشم، حسادت، ترس، احساس ناکامی و غم جلای وطن و فرار مغزها و سرمایه می گردد (روحانی، ۱۳۹۲).

بنابراین با توجه به اهمیت جنگ روانی و با توجه به یافته‌های پژوهشگران پیشین می توان گفت هیچکدام از تحقیقات موجود، شاخصه های روانی متاثر از جنگ روانی را به طور کامل پوشش نداده اند. همچنین از آنجا که جمهوری اسلامی ایران تحت تاثیر جنگ روانی قرار دارد لازم است شاخصه های متاثر از جنگ روانی مورد بررسی قرار گیرد. بنابراین هدف از انجام پژوهش حاضر بررسی تاثیر جنگ روانی بر اضطراب و ناکامی مردم شهر تهران است.

۱-۲. اهمیت و ضرورت تحقیق

این تحقیق به این دلیل از اهمیت برخوردار است موجب آگاهی از مولفه های جنگ روانی می شود که بر شاخص های روانی جامعه مانند اضطراب و ناکامی تاثیر دارند. اضطراب می تواند موجب مشکلات روانشناختی ایجاد کند تا سطح سلامت روانی کاهش یابد و همچنین ناکامی می تواند موجب ناامیدی و بی انگیرگی در جامعه گردد. با آگاهی از تاثیرات روانشناختی جنگ روانی بر مردم می تواند به سیاست گذاران کمک کند برنامه ای در جهت خنثی کردن اثرات آن طرح ریزی کنند.

انجام نشدن موجب ناشناخته ماندن شاخص های جنگ روانی موثر بر مشکلات روانشناختی (اضطراب و ناکامی) جامعه می شود. اگر توجهی به مشکلات روانی نشود، موجب سرخوردگی و ناامیدگی جامعه می گردد.

۱-۳. پیشینه تحقیق

سرابی، جاسم زاده و سعادت‌تی در سال ۱۳۹۷ در تحقیقی به بررسی شناخت تاکتیک‌های جنگ روانی شبکه ماهواره‌ای العربیه علیه جمهوری اسلامی ایران در سه ماه اول سال ۲۰۱۶ پرداختند، نتایج نشان داد که شبکه ماهواره‌ای العربیه در بازه یاد شده از ۳۰ تاکتیک مانند؛ دروغ بزرگ، برچسب زنی، تحریک، ابهام و شائبه، انتقال، تعمیم افراطی، تفرقه افکنی، چینش خبری، کوچک‌نمایی، استناد مجازی، دشمن‌سازی، انسانیت‌زدایی از حریف، پلیس خوب و بد، توسل به زبان تسلیحات، حذف بخشی از سند اصلی، استهزاء و تمسخر، شایعه، تظاهر به یکپارچگی، ارائه اطلاعات گزینش شده، نامگذاری معکوس و ... استفاده کرده است. می‌توان گفت که هدف اصلی شبکه ماهواره‌ای العربیه از همه تاکتیک‌های استفاده شده در جنگ روانی علیه ایران، تاکید بر دشمنی این کشور با کشورهای عربی و اسلامی است (سرابی، جاسم زاده و سعادت‌تی ۱۳۹۷).

شلفر در سال ۲۰۰۹ در تحقیقی به بررسی عملیات روانی حزب الله: جنگ روانی رژیم اشغالگر قدسی در طول جنگ ۲۰۰۶ لبنان پرداختند. جنگ بین این رژیم و حزب الله در سال ۲۰۰۶ مولفه‌های قابل توجه روانشناسی داشت. رژیم صهیونیستی برای اولین بار در تاریخ نظامی خود عملیات روانی را به عنوان بخشی جدا نشدنی از عملیات نظامی خود به کار برد. عملکرد واحد عملیات روانی به دلیل عوامل سازماندهی و مواجهه عمومی در جنگ کمتر رضایت بخش بود. این مقاله اهداف، مضامین و کانال‌های مورد استفاده در طول عملیات روانی را تحلیل می‌کند. سعی شده است نتایج نشان داد در این کار ابتدا ۱- شنوندگان مورد هدف ۲- اهداف آشکار و ناآشکار ۳- به کارگیری تکنیک روانشناختی ۴- تکنیک متقاعدسازی به کار گرفته شد. در پایان پژوهشگر به صورت خلاصه یادآور می‌شود: یک ارتش متعارف باید مزایای بالقوه کارکرد جنگ روانشناختی را بیاموزد، آن را در واحدهای خود مورد استفاده قرار دهد، و روش‌هایی را که دشمنان انعطاف‌پذیر از آنها در برابرشان استفاده می‌کنند مقابله به مثل کنند (استیونسون، ۱۹۹۵).

۴-۱. هدف تحقیق

بررسی تأثیر جنگ روانی بر شاخصه های روانی (اضطراب و ناکامی) مردم شهر تهران است.

۵-۱. سوال تحقیق

آیا جنگ روانی بر اضطراب و ناکامی مردم شهر تهران تأثیر معناداری دارد؟

۶-۱. روش تحقیق

تحقیق حاضر براساس هدف کاربردی و بر مبنای شیوه گردآوری اطلاعات توصیفی تحلیلی و رویکرد پژوهش کمی بود. جامعه آماری پژوهش از میان مردم کلان شهر تهران انتخاب شد. برای برآورد حجم نمونه از نرم افزار **Free Statistics Calculators** ویرژن ۴ استفاده شد؛ با در نظر گرفتن اندازه اثر $0/02$ ، توان $0/98$ ، متغیرهای پیش بین ۲ و آلفای $0/05$ حجم نمونه ۹۴۲ نفر را پیشنهاد داد. برای جلوگیری از ریزش نمونه با مشورت اساتید همکار در نهایت نمونه ای به حجم ۱۰۰۰ نفر در نظر گرفته شد. به این ترتیب از میان مناطق ۲۲ گانه شهر تهران، ۵ منطقه به صورت تصادفی انتخاب گردید و از این میان، ۱۰۰۰ نمونه مذکور به روش نمونه گیری در دسترس از میان این ۵ منطقه انتخاب شدند و پرسشنامه های اضطراب بک (**BAI**)، احساس ناکامی گیلبرت و جنگ رسانه ای در اختیار آنها قرار گرفت. ملاک های ورود و خروج در این پژوهش داشتن سن حداقل ۱۸ سال، وضعیت اقتصادی متوسط و عدم ابتلا به بیماری های حاد و مزمن جسمانی و روانی لحاظ گردید. در طول پژوهش، بر محرمانه ماندن نتایج آزمون افراد تأکید شد و از درج نام شرکت کنندگان خودداری گردید. همچنین هنگام استفاده از منابع علمی، از جمله درج نام نویسنده در متن و در منابع، امانت داری رعایت گردید.

پرسشنامه اضطراب بک (BAI): پرسشنامه اضطراب بک، یک مقیاس ۲۱ ماده ای، برای اندازه گیری شدت بیقراری و اضطراب در افراد است. در مجموع نمره آزمودنی ها بین صفر تا ۶۳ متغیر می باشد. نمره کمتر از ۱۰ نشانه عدم اضطراب،

نمره ۲۰-۱۰، نشانگر اضطراب خفیف، نمره ۳۰-۲۱، نشانه اضطراب متوسط و ۳۱ به بالا بیانگر اضطراب شدید می‌باشد. پایایی پرسشنامه اضطراب بک، توسط کاویانی و موسوی در ایران هنجاریابی شده است. به این ترتیب، ۱۵۱۳ نفر زن و مرد در گروه‌های سنی - جنسی مختلف در شهر تهران، از طریق نمونه‌گیری تصادفی خوشه‌ای، این آزمون را پر نمودند. همچنین ۲۶۱ بیمار مبتلا به اضطراب مراجعه کننده به درمانگاه‌ها و مراکز درمانی در مطالعه شرکت داشتند. تحلیل آماری برای به دست آوردن ضریب همابستگی درونی و تحلیل ماده‌ها صورت گرفت. برای به دست آوردن ضریب پایانی آزمون - باز آزمون، ۱۱۲ نفر از آزمودنی‌های قبلاً آزمون شده از جمعیت بهنجار، در فاصله زمانی یک ماه از مرحله اول، مجدداً به تکمیل آزمون پرداختند. همچنین برای به دست آوردن ضریب روایی، ۱۵۱ نفر از بیماران دارای اضطراب بالینی مورد مصاحبه بالینی قرار گرفتند و به طور موازی دو ارزیاب بر اساس یک درجه بندی کمی از صفر تا ۱۰ میزان اضطراب افراد را ارزیابی کردند. نتایج نشان داد، آزمون مورد نظر دارای روایی ($p < 0/001$)، پایایی ($r = 0/72$)، $p < 0/001$) و ثبات درونی (آلفا = $0/92$) مناسبی است (کاویانی و موسوی، ۱۳۸۷).

پرسشنامه احساس ناکامی گیلبرت! پرسشنامه احساس ناکامی توسط گیلبرت و آلن در سال ۱۹۹۸ بر اساس نظریه جایگاه اجتماعی ساخته شده است. تحقیقات گسترده‌ای بر مبنای این پرسشنامه انجام شده و رابطه آن با ناامیدی، افسردگی، خودکشی و اختلال استرس پس از سانحه به تأیید رسیده است. این پرسشنامه حاوی ۱۶ سوال بوده و دارای دو خرده مقیاس به نام‌های احساس ناکامی درونی (۰/۸۹) و احساس ناکامی بیرونی (۰/۹۰) است. در ایران ضریب پایایی به روش آلفای کرونباخ برای کل آزمودنی‌ها ۰/۹۳ محاسبه شد (ترصفی و همکاران، ۱۳۹۴).

جنگ رسانه‌ای: پرسشنامه جنگ رسانه‌ای یک پرسشنامه محقق ساخته است که شامل ۱۰ سوال و در یک طیف ۵ لیکرتی از (خیلی کم = ۱ تا خیلی زیاد = ۵) می‌باشد. این پرسشنامه دارای دو بعد به نام‌های شایع‌پردازی و تحریف واقعیت است. بعد شایع‌پردازی (سؤال‌های ۱، ۸، ۹ و ۱۰) و تحریف واقعیت (سؤال‌های ۲، ۳، ۴، ۵، ۶ و ۷) را دربر می‌گیرند. پایایی پرسشنامه جنگ رسانه‌ای ۰/۸۶ است که بیانگر پایایی بسیار خوب این پرسشنامه می‌باشد.

۲. ادبیات و مبانی نظری تحقیق

۱-۲. جنگ روانی

جان کالینز^۱ نظریه پرداز و استاد سابق دانشگاه ملی جنگ آمریکا در مورد جنگ روانی می‌نویسد: جنگ روانی عبارت است از استفاده طراحی شده از تبلیغات و ابزارهای مربوط به آن برای نفوذ در خصوصیات فکری دشمن با توسل به شیوه‌هایی که موجب پیشرفت مقاصد امنیت ملی مجری می‌شود (شیرازی، ۱۳۷۶). جنگ روانی نیز یکی از گونه‌های شناخته شده اما پنهان تبلیغات است و آن پروپاگاندايي است که علیه دشمن و حتی نیروهای خودی به کار می‌رود. جنگ روانی عمدتاً متکی به خلاقیت‌های ذهنی و آشنایی‌های فکری با روش‌های تبلیغاتی و البته شناخت روحیه و نقاط ضعف دشمن است (علیزاده، ۱۳۹۴). فیلیپ کاتز استدلال می‌کند که کارکرد عملیات روانی، استفاده از ارتباطات برای نفوذ در رفتار است بنابراین فهم اساسی از ماهیت ارتباطات در محیط اجتماعی و فرآیند ارتباطات (چگونه مردم با یکدیگر ارتباط برقرار می‌کنند؟) به منظور توسعه یک برنامه عملیات روانی معنادار ضروری است (مرادی، ۱۳۸۹).

۲-۲. ناکامی

در شرایط محیطی که به نیازهای روان شناختی اهمیت داده می‌شود و این نیازها موردتوجه قرار می‌گیرند، احساس ارضای نیازها تجربه می‌شود و در شرایط محیطی که این نیازها موردتوجه قرار نمی‌گیرند و افراد از ارضای نیازهای روان شناختی محروم می‌شوند، احساس عدم ارضای نیازها تجربه می‌شود. درحالی‌که، در شرایط محیطی که این نیازها تهدید می‌شوند، تجربه ناکامی رخ می‌دهد. محیط‌های اجتماعی که از ارضای نیازهای بنیادین حمایت می‌کنند، رشد یکپارچه، سلامت و شادکامی افراد را تقویت می‌کنند. در مقابل، محیط‌هایی که افراد را از ارضای نیازهای روان شناختی محروم می‌سازند به فرایند رشد یکپارچه خلل وارد می‌کنند و مهم‌تر از آن، محیط‌های اجتماعی که به‌طور فعالانه و مداوم این نیازها را ناکام می‌گذارند، فرایند رشد یکپارچه را تضعیف و آسیب‌های روانی و عملکردی ایجاد می‌نمایند. ناخشنودی یا عدم ارضای نیازها از نظر مفهومی با ناکامی نیازها متفاوت است؛ به‌گونه‌ای که نتایج پژوهش‌های متعددی حاکی از آن است که ناکامی نیازها به‌طور بی‌سابقه‌ای با "کژزیستی" در ارتباط است (کاواچی و برکمن، ۲۰۰۱). درحالی‌که، نمره پایین در ارضای نیازهای بنیادین (عدم ارضای نیاز) با نمرات پایین‌تر در بهزیستی، رضایت از زندگی و نشاط ذهنی همراه است (شیخ‌الاسلامی و دفترچی، ۱۳۹۴).

هماهنگ با تفاوت نظری بین "عدم ارضا" و "ناکامی" نیازها، مقیاس‌های جدیدی تهیه شده‌اند که برای سنجش ارضا و ناکامی هر یک از نیازهای روان شناختی به کار رفته‌اند (چن و همکاران، ۲۰۱۵).

بارتلومو و همکاران (۲۰۱۵) ضمن تأکید بر تفاوت بین عدم ارضای نیازها و ناکامی نیازها، اقدام به ساخت و روان سنجی "مقیاس شش عاملی تهدید نیازهای روان شناختی" نمودند. این مقیاس دربردارنده مؤلفه‌های ارضا و ناکامی نیازها بود. این محققان دریافتند که ادراک ورزشکاران از ارضای نیازها، پیش‌بینی‌کننده نشاط و عواطف مثبت در آنها است. درحالی‌که، ناکامی نیازها، علائم ناسازگارانه مانند خستگی، افسردگی و شکایات جسمی را پیش‌بینی می‌کند. در مطالعه‌ای

دیگر، گیلز، ۲۰۰۲) از نسخه اصلاح شده مقیاس تهدید نیازهای روان شناختی استفاده نموده و بین ناکامی نیازهای بنیادین و عواطف منفی رابطه مثبت به دست آوردند.

از سوی دیگر، محیط‌های حامی نیازها با فراهم آوردن شرایطی برای برآورده ساختن نیازهای خودپیروی، شایستگی و ارتباط، موجبات افزایش انگیزش درونی که یکی از مشخصه‌های اصلی عملکرد ارادی است را فراهم می‌سازند که این امر به نوبه خود مزیت‌های متعددی را برای افراد در بردارد، از جمله نشاط بالاتر، یادگیری بهتر و خلاقیت بیشتر (نولن هوکسما، ۱۹۹۱).

در سال‌های اخیر تحولات صورت گرفته در زمینه درمان اختلالات روانشناختی و بیماری‌های مزمن مانند دیابت، موجب گردیده تا روش‌های نوینی توسط روانشناسان بالینی مطرح و ارایه گردد (پروکتور، ۲۰۰۶). از جمله این موارد می‌توان به شیوه مداخله گروهی روانی اجتماعی در درمان بیماری نام برد. هدف اصلی این مداخلات حمایت اجتماعی است. حمایت اجتماعی از طریق دو فرایند عمده بر کنترل بیماری مؤثر است: ۱- اثر مستقیم حمایت اجتماعی از طریق رفتارهای مرتبط با سلامت مثل تشویق رفتارهای سالم ۲- اثر تعدی‌کننده حمایت اجتماعی که به تعدیل آثار فشار عصبی حاد و مزمن بر سلامت و همچنین افزایش سازگاری با فشار عصبی بیماری کمک می‌کند (لامبرت، ۲۰۰۵).

پژوهش‌های مختلف نشان داده است که حمایت اجتماعی تغییرات فیزیولوژیک ناشی از استرس‌ها را می‌کاهد و تغییرات مثبتی در شاخص‌های فعالیت ایمنی بدن ایجاد می‌کند. همین‌طور حمایت اجتماعی باعث افزایش رفتارهای حافظ سلامتی از جمله خواب مناسب و کنترل وزن می‌شود و رفتارهای تهدیدکننده سلامتی و نیز استرس را کاهش می‌دهد. مشاهده شده است که حمایت اجتماعی عمومی با تبعیت از رفتارهای خود مراقبتی در بیماران همبستگی دارد (گیلز، ۲۰۰۲).

۲-۳. آثار و عواقب اجتماعی رسانه‌ها در جنگ روانی بر علیه ملت‌ها

امر اجتماعی عبارت است از تداخل دنیاهای اجتماعی و تکنولوژیک و این دو در یکدیگر لانه کرده، از هم تفکیک ناپذیرند و به طور مداوم در حال تکوین یکدیگر هستند. توانایی انسان ها در تکوین شبکه های اجتماعی فقط به دلیل تعامل آن ها با عوامل هم نوع یا انسان های دیگر نیست، بلکه به سبب تعامل با عوامل ناهمگون و غیرانسانی نیز هست (قیاسی، ۱۳۹۸).

۳. یافته های تحقیق و تجزیه و تحلیل آنها

۳-۱. یافته های تحقیق

نتایج نشان داد "بعد شایع پردازی" متغیر اضطراب را به طور معناداری پیش بینی می کند و یک رابطه مثبت معنادار را با آن نشان می دهد ولی "بعد تحریف واقعیت" پیش بینی کننده خوبی برای متغیر اضطراب نیست و رابطه معناداری را با اضطراب نشان نمی دهد. همچنین "بعد شایع پردازی"، ناکامی درونی و بیرونی را هم به طور معناداری پیش بینی می کند و یک رابطه مثبت معنادار با آنها دارد. ولی "بعد تحریف واقعیت" هیچگونه رابطه معناداری با ناکامی درونی و بیرونی ندارد.

۳-۲. تجزیه و تحلیل یافته های تحقیق

نمونه پژوهش مورد نظر را ۱۰۰۰ آزمودنی شامل ۷۴۲ مرد (۷۴/۲) و ۲۵۸ زن (۲۵/۸) تشکیل داده بودند. میانگین سنی و انحراف معیار سن مردان به ترتیب برابر با ۳۷/۶۶ و ۱۰/۵۴ و میانگین سنی و انحراف معیار زنان برابر با ۳۷/۴۶ و ۱۰/۴۲ بود.

آماره های توصیفی متغیرهای مورد مطالعه در جدول ۱ ارائه شده است.

جدول ۱. آماره های توصیفی متغیرهای مورد مطالعه

متغیر	ابعاد	میانگین	انحراف استاندارد
اضطراب	-	۴۱/۱۷	۴/۵۱
ناکامی	ناکامی درونی	۱۱/۸۸	۲/۹۶

۳/۹۰	۱۶/۸۵	ناکامی بیرونی
۴/۸۲	۲۸/۷۲	کل
۳/۳۶	۹/۷۶	شایع‌پردازی
۵/۴۷	۱۳/۰۷	تحریف واقعیت
۸/۰۸	۲۲/۸۳	کل

پیش از اجرای تحلیل رگرسیون، داده‌های پرت کنار گذاشته شدند. سپس میزان برقراری مفروضه‌های تحلیل رگرسیون چند متغیره به وسیله آزمون کولموگروف - اسمیرنوف و آزمون لون بررسی شدند. اطلاعات به دست آمده نشان داد که توزیع آماری متغیرهای ملاک، نرمال بودند و فرض برابری واریانس‌ها، بین توزیع متغیرهای ملاک برقرار بود. پس از بررسی مفروضه‌ها، داده‌ها ابتدا با استفاده از تحلیل رگرسیون چندگانه تحلیل شدند تا مشخص شود که هر یک از متغیرهای جنگ رسانه‌ای تا چه میزان می‌توانند پیش‌بینی کننده اضطراب و احساس ناکامی مردم شهر تهران باشند. اطلاعات به دست آمده در جدول ۲ ارائه شده است.

جدول ۲. نتایج تحلیل رگرسیون چند متغیری برای پیش‌بینی اضطراب و احساس ناکامی از طریق

جنگ روانی

P	T	Beta	SE	B	متغیرهای ملاک	متغیرهای پیش‌بین
۰/۰۰۳	۲/۹۳	۰/۱۲	۰/۰۵	۰/۱۶	اضطراب بک	شایع‌پردازی
۰/۰۰۷	۲/۷۰	۰/۱۱	۰/۰۳	۰/۰۹	ناکامی درونی	
۰/۰۴	۲/۰۶	۰/۰۸	۰/۰۴	۰/۱۰	ناکامی بیرونی	
۰/۱۱	-۱/۵۷	-۰/۰۶	۰/۰۳	-۰/۰۵	اضطراب بک	تحریف واقعیت
۰/۱۵	۱/۴۲	۰/۰۵	۰/۰۲	۰/۰۳	ناکامی درونی	
۰/۲۳	۱/۱۹	۰/۰۵	۰/۱۱	۰/۰۳	ناکامی بیرونی	

همانگونه که در جدول ۲ مشاهده می‌شود، بعد شایع‌پردازی متغیر اضطراب را به گونه معناداری پیش‌بینی می‌کند و یک رابطه مثبت معنادار را با آن نشان می‌دهد ولی "بعد تحریف واقعیت" پیش‌بینی‌کننده خوبی برای متغیر اضطراب نیست و رابطه معناداری را با اضطراب نشان نمی‌دهد. بر این اساس یک واحد افزایش در نمره‌ی شایع‌پردازی (بر حسب انحراف استاندارد) میزان اضطراب را به مقدار ۰/۱۲ افزایش می‌دهد. در ادامه نتایج جدول فوق، "بعد شایع‌پردازی"، ناکامی درونی و بیرونی را هم به گونه معناداری پیش‌بینی می‌کند و یک رابطه مثبت معنادار با آنها دارد. به این ترتیب یک واحد افزایش در نمره این بعد (بر حسب انحراف استاندارد) میزان ناکامی درونی و بیرونی را به ترتیب به مقدار ۰/۱۱ و ۰/۰۸ افزایش می‌دهد ولی بعد تحریف واقعیت هیچگونه رابطه معناداری با ناکامی درونی و بیرونی ندارد.

۴. نتیجه‌گیری

۴-۱. جمع بندی

بررسی تأثیر جنگ‌روانی بر اضطراب و ناکامی مردم شهر تهران، هدف اصلی این پژوهش بود. نتایج به دست آمده از تحلیل رگرسیون چند متغیره نشان داد که "بعد شایع‌پردازی" متغیر اضطراب را به طور معناداری پیش‌بینی می‌کند ولی دیگر بعد آزمون جنگ رسانه‌ای یعنی "بعد تحریف واقعیت" پیش‌بینی‌کننده خوبی برای متغیر اضطراب نیست. در زمینه‌ی پیش‌بینی ناکامی درونی و بیرونی نتایج نشان داد که "بعد شایع‌پردازی"، پیش‌بینی‌کننده خوبی برای ناکامی درونی و بیرونی است ولی "بعد تحریف واقعیت" رابطه معناداری با ناکامی درونی و بیرونی ندارد و پیش‌بینی‌کننده خوبی در این زمینه محسوب نمی‌شود. دلایل متعددی وجود دارد که نشان می‌دهد، جنگ روانی دشمن و به دنبال و در رأس آن تبلیغات رسانه‌ای که یک ابزار مهم در جنگ روانی محسوب می‌شود

تأثیرهای قابل ملاحظه‌ای در حوزه‌های روانشناختی یک جامعه خواهند داشت از آن جمله این که:

۱- در جنگ روانی برخلاف جنگ‌های دیگر که از قدرت زور استفاده می‌نمایند از قدرت شرطی کننده یا نامریی برای تحت تأثیر قرار دادن مخاطبان خود استفاده می‌کند. به عبارت دیگر در این جنگ ابزارهای نظامی بیشتر جنبه ظاهری و صوری را در تکمیل جنگ روانی دارند و قدرت اصلی در فعالیت‌های تبلیغاتی نهفته است (اسکندری، ۱۳۹۰).

۲- در جنگ روانی شاهد نوعی عملیات روانی بوده چرا که عملیات روانی عملیات طرح‌ریزی شده برای انتقال علایم و اخبار گزینش شده به مخاطبان به منظور تأثیرگذاری بر عواطف، انگیزه‌ها، شیوه استدلال عینی و در نهایت رفتار دولت‌ها، سازمان‌ها، گروه‌ها و افراد بیگانه است (شیرازی، ۱۳۷۶).

۳- هدف از ایجاد جنگ روانی تغییر یا اصلاح رفتار و اندیشه طرف مقابل برای رسیدن به اهداف مورد نظر است. استفاده از این ابزار، در کنار ابزارهای دیگر، می‌تواند موجب تسریع در حصول نتیجه و کاهش هزینه‌های عملیاتی گردد (عاصف، ۱۳۸۴).

۴- در جنگ روانی به جهت تأثیرگذاری بر افکار و احساسات مردم به گونه گسترده‌ای از ابزارهای رسانه‌ای استفاده می‌شود. این ابزارها به دلیل برد زیاد و فراگیر بودن، در تلقین و القای تحلیل‌ها، اخبار سیاسی و اجتماعی هدفمند، بیشترین تأثیرگذاری را بر طرز فکر و اراده مخاطبان‌شان دارند (اسکندری، ۱۳۹۰).

۵- در جنگ روانی از نوعی فریبکاری یا استراتژی دروغ استفاده می‌شود که در آن کوشش می‌شود تا مخاطب به سمت فضای روانی متفاوت با واقعیات سوق داده شود. این فضای روانی برای گروه مخاطب باید به گونه‌ای ساخته و

پرداخته شود که بدون ابزار مقاومت در آن فضا قرار بگیرد و مفاهیم و علائم انتقالی مورد پذیرش او قرار گیرد (اسکندری، ۱۳۹۰).

از سوی دیگر پیشرفت‌های فناوری در علم ارتباطات و همچنین علم سنجش افکار و تحلیل اطلاعات این امکان را فراهم کرده است تا جنگ روانی جدید با قابلیت پیش‌بینی و کنترل بیشتری به اجرا گذارده شود، از این‌رو، پیش‌بینی پیشرفت‌های آینده در زمینه نرم افزاری و سخت افزاری، سرعت تبادل و حجم اطلاعات، بیانگر آن است که در آینده نزدیک شاهد تحولی با محوریت تغییر در آگاهی و پردازش اطلاعات در عرصه جنگ روانی خواهیم بود. از این‌رو باید جنگ روانی را بیش از گذشته مورد توجه قرار داد (بیابان‌گرد، ۱۳۸۳).

این دلایل به همراه دلایل متعدد دیگر در جنگ روانی تنها و تنها با هدف ایجاد تأثیرهای روانی بر روی افراد یا جامعه مورد نظر به اجرا گذاشته می‌شود تا در نتیجه آن اهداف نهفته و آشکار در ورای این جنگ تأمین گردد.

این تحقیق برای اولین بار به عنوان تحقیق جدید و مستقل به بررسی تأثیر جنگ روانی بر اضطراب و ناکامی شهروندان عادی پرداخته و بنابراین نمونه مشابه داخلی و حتی خارجی ندارد و در نوع خود جز اولین‌ها محسوب می‌شود.

۲-۴. پیشنهادها

۱- از آن جایی که پژوهش، فقط بر روی مردم شهر تهران صورت پذیرفته، بنابراین نتایج حاصل از آن قابل تعمیم به مردم سایر شهرها و جوامع ایرانی نیست و باید در این زمینه جانب احتیاط را رعایت کرد. به همین دلیل از نظر پژوهشی، پیشنهاد می‌شود که این پژوهش بر روی سایر شهرها و جوامع ایرانی نیز صورت پذیرد.

۲- پیشنهاد می‌شود در حد امکان متغیرهای روانشناختی بیشتری در حوزه جنگ روانی مورد تحقیق و بررسی قرار گیرد.

۳- این تحقیق به روش نمونه‌گیری در دسترس و به شیوه مداد-کاغذی صورت پذیرفت، بنابراین پیشنهاد می‌شود که پژوهش‌های بعدی در این زمینه از مصاحبه‌های روانشناختی نیز استفاده کنند.

۴- با توجه به اهمیت جنگ روانی بر روی شاخصه‌های سلامت روان پیشنهاد می‌شود که سیاستگذاران و مسئولین امر، توجه خود را بیش از پیش به حوزه‌های تحقیقاتی که در این خصوص انجام می‌شود معطوف کنند و نتایج پژوهش حاضر را در تصمیم‌گیری مهم کشور اعمال نمایند.

۵- با ساخت پرسشنامه جنگ رسانه در تحقیقات آتی می‌توان این مولفه را به صورت کمی اندازه‌گیری کرد و مسیر جدیدی برای تحقیقات گشوده می‌شود.

فهرست منابع

الف. منابع فارسی

۱. اسکندری، حمید. جنگ روانی و جنگ رسانه. انتشارات بوستان حمید، تهران، ۱۳۹۰.
۲. بیابان‌گرد، علیرضا (۱۳۸۳). انقلاب اطلاعات و مجازی سازی، فرصت‌ها و چالش‌ها. فصلنامه‌ی عملیات روانی، سال دوم، شماره ۵.

۳. ترصفی، مهدیه، کلانتر کوشه، سید محمد و لستر دیوید (۱۳۹۴). هنجاریابی پرسشنامه احساس شکست و ارتباطش با ناامیدی و افسردگی در میان دانشجویان دانشگاه علامه طباطبایی. مطالعات روانشناسی بالینی، سال پنجم، شماره ۱۹، صفحات ۸۲-۹۸.

۴. حبیبی، محمد باقر؛ آزاد مرزآبادی، اسفندیار و نوری، رضا (۱۳۸۹). میزان آگاهی از روش های جنگ روانی و مقابله با آن با ارائه راهکارهای ارتقاء سطح آگاهی نیروهای نظامی، مجله روانشناسی نظامی، پیاپی ۳، صفحات ۷۹-۷۳.

۵. روحانی، مرتضی. رجایی، علیرضا. کیمیایی، سیدعلی. ملک زاده، جواد. بهنام و شانی، حمیدرضا. تأثیر آموزش شناختی-رفتاری دینی بر احساس ناامیدی، بی ارزشی و نارضایتی از زندگی در پرستاران. فصلنامه مدیریت ارتقای سلامت. دوره ۲. شماره ۳. تابستان ۱۳۹۲.

۶. سرابی، سعید. جاسم زاده، محمدرضا. سعادت، مجید. شناخت تاکتیک های جنگ روانی شبکه ماهواره ای العربیه علیه جمهوری اسلامی ایران در سه ماه اول سال ۲۰۱۶. فصلنامه مطالعات رسانه های نوین، سال پنجم، شماره ۱۷. بهار ۱۳۹۸.

۷. شیخ الاسلامی، راضیه. یزدانی، فرزانه. رضوی اصطهباناتی، زینب السادات. ویژگی های روانسنجی مقیاس ارضا و ناکامی نیازهای بنیادین روانشناختی. مجله روانشناسی. سال ۲۳، شماره ۱. بهار ۱۳۹۸.

۸. شیرازی، محمد. جنگ روانی و تبلیغات مفاهیم و کاربردها، انتشارات نمایندگی ولی فقیه در سپاه، تهران، ۱۳۷۶

۹. عاصف، رضا. عملیات و جنگ روانی (۱)، معاونت فرهنگی ستاد کل نیروهای مسلح، تهران، ۱۳۸۴.

۱۰. علیزاده فرد، سوسن. صفاری نیا، مجید. پیش بینی سلامت روان بر اساس اضطراب و همبستگی اجتماعی ناشی از بیماری کرونا. فصلنامه پژوهش های روان شناسی اجتماعی، شماره ۳۶. زمستان ۱۳۹۸.

۱۱. فیضی، ایوب. مصرآبادی، جواد. محمدیان، کویستان. آق آتابای، آمنه. فراتحلیل رابطه شاخصه های روانی-اجتماعی با سلامت روانی. دوماهنامه طب جنوب. پژوهشکده زیست-پزشکی خلیج فارس. دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی بوشهر. سال ۱۸. شماره ۴. مهر و آبان ۱۳۹۴.
۱۲. قیاسی، مجتبی. سرلک، احمد. غفاری، هادی. ۱۳۹۸. تأثیر متقابل سرمایه اجتماعی و سلامت در استانهای کشور. مرکز بررسی های استراتژیک ریاست جمهوری.
۱۳. کاویانی، حسین و موسوی، اشرف السادات (۱۳۸۷). ویژگی های روان سنجی پرسشنامه اضطراب بک در طبقات سنی و جنسی جمعیت ایرانی. مجله دانشکده پزشکی، دوره ۶۶، شماره ۲، صفحات ۱۴۰-۱۲۶.
۱۴. مرادی، مرتضی. شیخ الاسلامی. راضیه، احمدزاده، مزده. چراغی، اعظم. ۱۳۹۲. رابطه حمایت های اجتماعی، ارضاء نیازهای اساسی روان شناختی و بهزیستی روان شناختی در زنان شاغل: واریسی یک مدل علی. مجله روانشناسی تحولی. شماره ۳۹.

ب. منابع انگلیسی

1. American Psychiatric Association. DSM-IV and DSM-5 Criteria for the Personality Disorders. Retrieve from :<http://www.psi.uba.ar/> 2012
2. Behzadfar F, Khani H, Arabkhazaeli N, Najafi M, Izadi F. [The effect of cognitive behavior therapies on the tendency of women's suffering mood disorders based on frustration and depression indicators]. J Psychol Clin Psychiatry. 2015;3(4):1-6.
3. Chen, B., Vansteenkiste, M., Beyers, W., Boone, L., Deci, E. L., et al (2015). Psychological need satisfaction and desire for need satisfaction across four cultures. Motivation and Emotion, 39 , 216-236.
4. Clark, D. A. and Beck, A. T. Cognitive Therapy of Anxiety Disorders Science and Practice. 2 st Edition, Guilford press: New York, 2014
5. Kendal PC. Child and adolescent therapy: cognitive behavioral procedures. 2nd Ed. New York: Guilford; 2000. P. 203-7.

6. Lambert KG. Rising rates of depression in today's society: consideration of the roles of effort-based rewards and enhanced resilience in day-to-day functioning. *Neurosci Biobehav Rev.* 2006;30(4):497-510. doi: 10.1016/j.neubiorev.2005.09.002 pmid: 16253328.
7. Lieb R, Wittchen H, Hofler M, Stat D, Fuetsch M, Stein M, & Merikangas, K. parental psychopathology, parenting style and the risk of social phobia in offspring. *Archgen psychiatry* 2001; 57: 859- 868
8. McKenzie K, Whitley R, Weich S. Social capital and mental health. *Br J Psychiatry* 2002; 181: 280-3.
9. Nolen-Hoeksema S. Responses to depression and their effects on the duration of depressive episodes. *J Abnorm Psychol.* 1991;100(4):569-82. doi: 10.1037//0021- 843x.100.4.569 pmid: 1757671
10. Procter HG, Dallos R. Making me Angry: The Constructions of Anger. In: Cummins P, ed. *Working with Anger: A Constructivist Approach.* England: Wiley; 2006: 131-148.
11. Rosehgren, Karl Erik (2000), "Communication: An Introduction", London: SAGE Publications.
12. Sadock, B. J., Sadock, V. A., & Rulz, P. (2009). *Kaplan & Sadock's comprehensive textbook of psychiatry (9thed.)*. Philadelphia: Lippincott Williams & Wilkins.
13. Seligman M, Rozenhan DL. [Psychopathology].1st Edition. Tehran: Publishing Institute Delavaran; 1996 (Persian).
14. Stevenson, Nick (1995), *Understanding Media Cultures*, London: SAGE Publications.
15. Watkins E, Teasdale JD. Rumination and overgeneral memory in depression: effects of self -focus and analytic thinking. *J Abnorm Psychol.* 2001;110(2):353-7. doi: 10.1037/0021- 843x.110.2.333 pmid: 11358029

چکیده انگلیسی

Research article: Investigating the effect of psychological warfare on anxiety and failure

By:

Dr. Mohsen Rostami (author in charge) - Dr. Amirsam Kayani Moghadam - Dr. Abbas Masjidi Arani - Dr. Ali Jahanshahi - Dr. Maryam Bakhtiari

Abstract

Abstract

Today, psychological warfare has become a widely used tool to change the culture, beliefs and values of a nation and society, and any neglect of it will cause irreparable damage to the bodies of nations. Therefore, the purpose of this research was to investigate the effect of psychological warfare on the anxiety and frustration of Tehran society. The current research is descriptive and analytical and the data were analyzed using multivariate regression. The statistical population of the research was among the ordinary people of Tehran. In this way, 1000 subjects were selected from 5 regions of Tehran and the questionnaires were given to them. The research tools were Beck's anxiety questionnaire (BAI) and Gilbert's feeling of failure scale, which has two dimensions of internal and external failure, and to investigate the effect of psychological warfare, the researcher made a media warfare questionnaire that has two dimensions of rumor mongering and reality distortion. is used

The results of the research showed that the rumination dimension is a good predictor for the variables of anxiety, internal and external failure and has a significant positive relationship with them, while the dimension of reality distortion has no significant relationship with the variables of anxiety and failure. It has no internal or external and is not a good predictor in relation to these issues. Conclusion: Based on the obtained results, war mentality can have an effect on anxiety and every dimension of failure of ordinary people, and the existence of this is a sign of more attention of policy makers in this field.

Keywords: anxiety, failure, psychological war, media war, Tehran